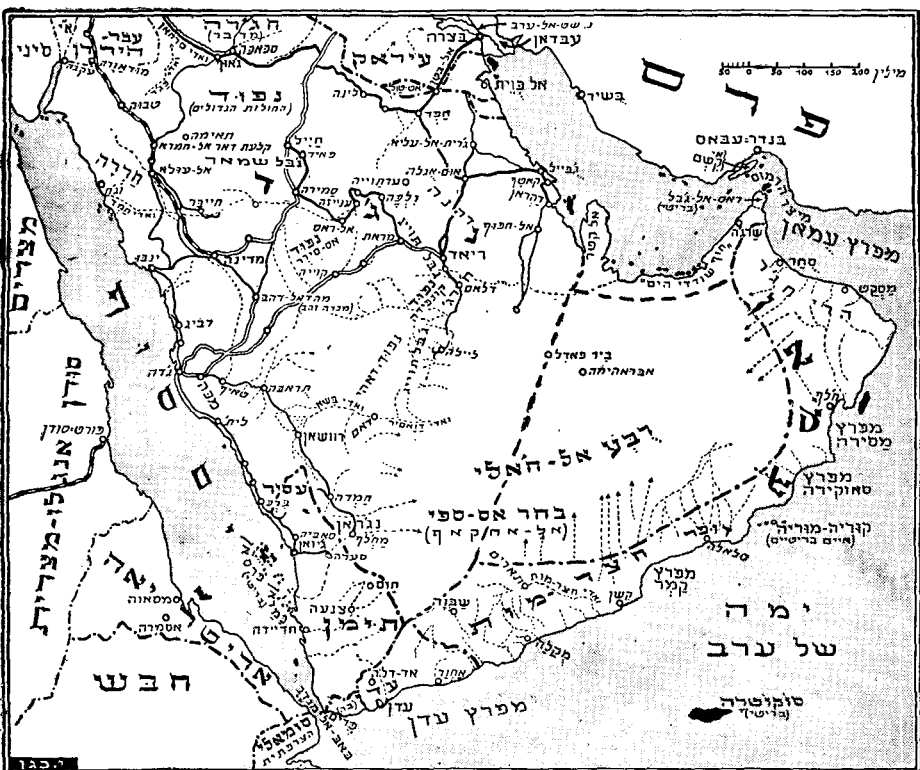

חצי-האי ערב - מדינות ודרכים

הקו האלכמוני השבור, החוצה במפה זו את חצי-האי ערב, מחצי-האי אל-קמר שבצפון-מזרח אל נבולות עדן שבדרום-מערב, מסמן את התחום של השפעה ברימית ישירה.

השטחים שמדרום-מזרח לתחום זה מעוטם מושבות ברימיות (העיקרית — עדי-ה-מו-ש-בת) או שמחייסות (החשובים שבהם — עדן — ש-פ-ת-ה-ח-ס-ו-ת, וכן חלקי הצרפתות), ומהם עומדים עם ברימניה ביחסי אמנה בלבד, והגם עצמאיים להלכה, כגון ארץ עומאן (השולמנית של מסקם).

כן יש לשים לב לאיים הפזורים סביב דרום ערב, ורבים מהם נחונים לשלמון ישיר או אמצעי של ברימניה (החשובים מבחינה אסטרטגית: האי פְּרִים, בחוף מיצר באב-אל-מנדב, וסוקטרה). בין איים אלה יש אחדים הנמצאים מול חופים שאינם נחונים לשלמון ברימי, כגון איי פמראן, שמול חוף תימן.

חשיבות מיוחדת נודעת לאיי בחריין שבלשונ-הים של המפרץ הפרסי, מצפון-מערב לאל-קמר מול דה-רן (שםם של איי בחריין נשמט במעות מן המפה).

היום והמחר בערב הסעודית

להלן ניתנת הרצאתו של Lieut.-Col. G. De-Gaury בשלהי 1948 ב.חברה העסקית לאסיה המרכזית. ההרצאה, וכן הערות הפתיחה של היו"ר, מובאות בזה במלואן. על התערבות והצגת העובדות שבהן, לקוראינו יהיה ודאי ענין גם בנופי הענינים וגם בגישתם של בעלי-הדברים אל הנושא הנידון. — המער.

הצ'ייהאי ערב, הגדול והרומנטי, לא לקח חלק בתנועות כלכליות ומדיניות גדולות מאז המאה העשירית. זה תשע מאות שנה שורמי המסחר סטו ועברו את חופיה, דרך המפרץ הפרסי, בנתיבותיו של ים-סוף, ולמרגלות הצ'ייהאי — דרך האוקיינוס ההודי; ובדרכי השיירות העתיקות, בעקבות סחר-השרף, הזהב, הקנמון, העבדים, הצרי ושאר מעדני המזרח — עברו קבוצות קטנות של עולי רגל, יותר משעברו בהן שיירות סוחרים עשירות. ירידה זו בסחר-ערב, שהתחילה עם נילוי סוד סערת המונסון על ידי היפאלום*, והושלמה במאה העשירית, מניעה עתה, בצורה דרמטית, לקצה; והצ'ייהאי העצום — אנו שוכחים לפעמים כי הוא גדול בערך כהודו — עומד לשוב לאיתנו כקדם. שלוש סיבות לכך:

ראשית, השינוי בתחבורה העולמית, כלומר מצבו הגיאוגרפי של הצ'ייהאי, בתקופת ההובלה בדרך-האוויר, יחד עם האפשרויות שנתגלו לתחבורה במכוניות דרך המדבר.

שנית, הבטחון הפנימי שניתן לארץ על ידי מושלה הנוכחי ואשר, כפי שכל הסימנים מעידים, ישאר בתקפו גם להבא.

שלישית, כהוצאה מבטחון חדש זה, בא נילוי הנפט, שטיבו וכמותו יוצאים מן הכלל, והזהב, על ידי יומתם של אנשי צפון אמריקה. יש ענין בכך שנעמוד במפורט על שלוש סיבות אלה.

אם רצונך ללכת ישר בקורה-האוויר מצפון-מזרח אפריקה, נניח מקהיר או מאַקמָרָה, להודו, לפרס או לעיראק, הרי היית עובר את ערב, אילו ניתן לך הרשיון לכך; ובדרך זו היית תוסך, בשל גודלו של הצ'ייהאי, נפט וזמן במידה מאוד מוחשית**. לעת עתה שרות התעופה היחיד בהצ'ייהאי הוא B.O.A.C. (חברת קויי-האוויר הבריטית שמעבר-לים), שמטוסה מבקר פעם בשבועיים בַּיְדָה. השרות חדיש בהחלט, ומשתמש במוסך שהוקם על ידי האיטלקים, אין הרבה לספר על התפתחות נוספת, מהירה, בתעופה. אפשר להוסיף, שכנראה לא יהא כל קו של תעופה מעל לחינאו המרכזית, ליד מכה ומדינה, כיון שלא ירשו לנוצרים למוס ליד מקומות

* הרומאי היפאלום, אשר, בשנת 79 לסה"נ לערך, למד מן הערבים את האופי העונתי הקבוע של רוחות-המונסון, ועשה ידועה זו אמצעי לקביעת דרך מסחרית בין רומא להודו בים הפתוח, במקום תנועת האניות במהודק אל חופי-ערב, כפי שהיה נהוג לפני כן. — המער.

** כיום נאלצים לעקפו, בדרך מצרים-עיראק-פרס-הודו. — המער.

אלה. אבל גם בלאו הכי נשאר איזור נרחב שאפשר ותבקש ממשלת סעודיה, או תרשה, לכוון מעליו קוויתעופה בעתיד. עתה אין שם תחנות מיטאורולוגיות, ובלערן אין לכוון קוי תעופה במדינה שבה משתוללות סופות-הננב (ה.סימוס*) וסערות-חשמל. אשר לכבישים, אם נתכוון באיזו קלות חוצות מכוניות במדבר, הרי נתיב-המדבר העיקריים הקיימים כיום נרחבים כבר למדי. נתיבים כאלה, הטובים לנסיעה במכונית, מצטרפים בכיומם ל-14.400 קילומטר. בהוצאות קטנות לפי-ערך אפשר לשפרם במידה רבה. הואיל ורובם משתרעים על פני מדבר פתוח, ונוחים לתנועה מטבעם. רק פה ושם נתקלים בכרות-דרך העוברות בקרקע בלתי נוחה. כבר נסלל כביש אחד, המוביל מגדה למכרות הזהב. כבר נסעו מגידה לריאד, בירת סעודיה, במכונית קטנה על פני קרקע המדבר הטבעית, וכל הדרך לא ארכה אלא 36 שעות. ככרות-הדרך הנרועות בקו זה מקומן בנבעות החול בנפוד-קונפידה ובנפוד-אסיר, ואף את החולות האלה אפשר לכסות בריקוע מתאים. כדרך שעשו בחולות מדבר סיני. כיום עוברות המכוניות על פני החולות האלה במהלך הנמוך ביותר כי מכונית שנעצרה דורשת שעות של עבודה כדי לחלצה מן החולות. על זרמי הנחלים, הנוצרים לפעמים את המכוניות ליממה ויותר, אפשר להתנבר על ידי הקמת נשרים. רצועת-החולות של דֶהֶגָה, ממזרח לעיר הבירה, מהווה מכשול בדומה לאלה שזכרו לעיל, לתנועה בין ריאד ובין חופי המפרץ הפרסי או עיראק.

קשה מאוד התנועה על פני מדבר-האבנים הגדול אל-הג'רה, בנתיב המחבר את המשמרות המבוצרים של הגבול הצפוני. אני זוכר שם פינה, הקשה במיוחד למכוניות המשא הגדולות, במורד-הסלעים לשקע של ג'אוף ולנוה-המדבר החשוב דומת-אל-גינדל, עיר השיירות הרומאיות ושכני-נקיות המזוכרים בכראשית פרק כ"ה, פסקים י"ג וי"ד.

בדרך-החוף של ים-סוף צריכה המכונית להתנבר על מכשול רציני — ההרים המסולעים, ועל איזור סלעי-לבה שחורים, תרָה; ואפילו האיזור הזה לא יעמוד בפני המהנדס המודרני. אפשר לסלול כביש גם על גבי סלעים כאלה, ודוגמא והוכחה לכך אפשר למצוא במדבר הסורי, על כביש ירושלים-בגדד. מגבול סעודיה אפשר ללכת לצַנְעָה* ולערן, דרך חודידה, ואילו לא הצורך ברשיונות-מעבר ממדינה לרעותה — אין כל מניעה לנסוע במכונית מערן לבגדד. התרשים הכללי של הדרכים כיום מכיל, כפי שמראה המפה, דרך ראשית אחת, החוצה את היבשת לאורך 1000 קילומטר, מגידה, דרך מכה וריאד, למפרץ הפרסי, ליד מרכזה של חברת הנפט בֶּהֶרְאן. דרך זו מתחברת עם דרך טרנס-יבשתית שניה-במעלה — העוברת לאורך משמרות הגבול הצפוני, מעמאן לבצרה, דרך שקע אל-ג'אוף, — על ידי שלוש נתיבות מצפון לדרום: אחת, שאין משתמשים בה כמעט, העולה ממכה דרך צפון חינאו אל ג'אוף; שניה, מקרבת מראת דרך האיל; ושלישית, מאל-חסה דרך קריית אל-איליה. בקו אלכסוני חוצה את הארץ, דרך החני (עוליה-רגל), שהמלכה זוביידה,

* בירת תימן. — המער.

אלמנתו של הרוזן אלדריד, תיקנה אותה, והקימה בריכות-מים לאורך הדרך בתחנות לא רחוקות זו מזו. עתה תוקנה שוב הדרך על ידי המלך אבן-סעוד. הממשלה הסעודית מחזיקה תחנות-בנוין בכל המצודות ותחנות-המשמר שעל פני קווי-התנועה האלה. ואם ניתן לך רשיון לנסיעה, הרי תוכל לקבל כל צרכי האספקה הרגילים בדרכים (מדובר, כמובן, לא על ימי מצוקת-מלחמה, הנגרמת בעקב הדוחק בספינות). ייאמר בסיכומו של פרק זה: ברור, כי כשעה שיבוא פורקן מקשיי המלחמה, תהיינה לסעודיה דרכים ראשיות משופרות ודרכים צדדיות טובות יותר, — הודות לתברת-הנפט, וכן מתוך צרכיה של הממשלה עצמה. ואם נדבר על דרך ההכללה, תוכלנה המכוניות לנוע בכל מקום בעריב-הסעודית.

אשר לבטחון פנימי, ודאי יודעים אתם, כי קיים שם כוח-בטחון מוזין, צבאי או משטרי — אין הבדל גדול בדבר, ואולי נכון יותר לקרא להם ניג'רמריה — לשם שמירה על הסדר. כוח זה מפוזר על פני כל הארץ בתוך מצודות חדשות, בנויות כדבעי, אשר הוקמו בפקודת אבן-סעוד בשלושים השנה האחרונות. רשת של תחנות אלו, שהוקמה לראשונה על ידי מרקוני, פוזרה על פני הארץ. ברשת האלו משדרים, בשעת הצורך, אזהרות מבעוד מועד, על כל תנועה המכוונת נגד השלטונות. משדרים גם את סימניהם של אנשים השולחים ידם בשוד. העונש לשודדים הוא קשה מאוד, ולפיכך מעטות מאוד הפשיטות והגניבות כמרניה. הניעו הדברים לידי כך שהבריות מספרים, כי אם מאבדת שיירה בדרכה שק של קפה, לא ינע בו איש עד שוב השיירה, ויהא אפילו אחרי חודשים אחדים. אפשר לומר, כיום הבטחון בערב הוא הטוב בעולם כולו.

כדי להעריך נכונה את פעלו של המלך, שהביא בטחון כזה למדינה, ראוי להזכיר את סיפורי הנוסעים הבריטיים בערב, במאה האחרונה ועד ראשית שלטונו של אבן-סעוד, שכן הבריטים היו הראשונים מאנשי-המערב, שחדרו לחציהאי ערב. הנוסע הראשון שלנו — אם נוציא מהכלל את קפטן רוברט סדלר שעבר את המדינה בתפוזן, ואת פלי, נציגנו במפרץ הפרסי, שאף הוא — שהה בה זמן קצר — היה צירלם דוטי* . השנה מלאו מאה שנה להולדתו של דוטי, האיש שצעד בראש בידיעת-ערב. הוא חי שנים רבות עם הבידוים, והוא שעמד בעקשנות ללא חת כדונמת הבידוים עצמם, על אמונתו ועל עקרונותיו, הרף כל הנסיונות — שלוש פעמים — להתנקש בחייו. היתה בו מניגה מזורה של משורר ואישה-מעשה, והוא רשם ללא הפוגות כל דבר הנוגע לערבים — בין שהיו אלה פשיטות-השוד שלהם, המכרות, מזן האוויר או אופיו של העם. לו אנו חייבים תודה על הידיעות שהיו לנו אחרי כן לתועלת רבה, הוא סלל דרך לנסיונות הנועזים שנעשו אחרי כן בערב. הוא הרים את שולי המסך, אשר עתה סוף-סוף הוא עולה כולו מעל ערב.

לאחר שחל שינוי כה גדול בבטחון הפנימי, ישאל השואל אם יש חשש להתקפה מבחוץ. סכנת התקפה מעבר לגבולות אינה נראית כמבוססת ביותר, כיון

* Charles Doughty, גדול נסעי-ערב. — המער.

שכל השכנים הם ערבים, ועיר הבירה שוכנת עמוק בלב המדינה. רציפות השושלת אף היא מובטחת היטב – שלושים וכמה בנים לו למלך, המתיהם על יוצא הלציר של אַרְגֵן הישמעאלי, וכמספר הזה גם בנות, ובני משפחה רבים אחרים. חוקה האחרת המשפחתית, ומשפחת הסעודים מתחנת במשפחות ערביות מכובדות אחרות, כגון במשפחות הסודאירי. נישואין אלה מחזקים את המשפחה השליטה שלא תשכה במהרה את העובדה, כי השושלת חזרה לכסא המלוכה מן הגולה, ומתוך מאמצים כמעט על-אנושיים של המלך, יתר על כן, הבטחון השורר כיום במדינה בסיקוח של השלטון המרכזי, זו הפעם הראשונה מאז תקופת ממלכת-החליפים הערבית, איפשר לחברת-הנפט ולחברות מסחריות אחרות להכות שרשים במקום – עובדה שהביאה בעקבותיה נטייה חזקה יותר לשקט ולעבודה. שתי החברות הפועלות כבר במדינה הן – נפט, חברת נפט-ערב סטנדרד הקליפורנית ולוהב – חברת המכרות האמריקאית-הסעודית. שתיהן מתנהלות על-ידי אמריקאים. כיום אין עוד ספק מה רב ערכם של שדות-הנפט אשר לחברה. הם נחשבים מן הטובים בעולם; פוריותם גדולה במידה יוצאת מן הכלל והם יעלו אף על שדות מתחרים שפותחו מזמן. כגון אלה של בקְרִין. הכנסותיה של הממשלה הסעודית מפעולות החברה תאפשר לה להקים מפעלים שיביאו לשינויים חשובים במדינה, בפרק זמן קצר באופן יחסי. אף חברת-הוהב, כנראה, מצליחה בדרכה. מפעלי החברה נמצאים במחצית הדרך בין מכה למדינה, ומתוך חקירותי בדבר אני סבור כי המכרה – מכרה ישן שמצאו בו עורקי זהב חדשים מתחת לעורקים הקודמים שכבר נוצלו – נודע לפני כן בשם מכרה בני-סולאים. ואם כן הדבר, הרי והו המכרה שמותמד נתנו שילומים לשָרו בילאל אבן רבאת. מכרה זה ואחרים כבר נוצלו לפני ער המאה העשירית, ואו – ירד כוח הקנייה של אירופה, ושוב לא היה ערך למכרה. יש להניח כי בתקופת שלמה המלך וכימי הקיסרות הרומית הגיעה תפוקת המכרות לשיאה. עתה מנצלת את המכרות מדינה אחרת בעלת עושר אנדי – הלא-הן ארצות-הברית של אמריקה. אשר לחקלאות, שלחה ממשלת ארצות-הברית בזמן האחרון שני מומחים, האחד לחקלאות והאחר להשקאה, שיחקרו היטב את ערביס-עוריה. הם עשו מלאכתם לפי הוראות המהנדס-הימיען של חברת הוהב ועברו במדינה דרך של 10,000 מילין. קודם כל חקרו ומצאו שהארץ אינה כלל שטוחה ויבשה, כמו רובו של מדבר סוריה ותלכן הגדול של מדבר לוב. ישנן שרשראות של נאות-מדבר, ואדיות גדולים, שיש בהם מים משנה לשנה, הרים שנובהם מניע ל-8000 עד 9000 רגל, ויערות עטים פסנותיהם; ואיני מופתע בשמעי כי מסקנות חקירתם מוכיחות, שיש כר נרחב לשיפורים גדולים, אם נדבר באופן כללי. הגיעו המומחים לידי מסקנה שאפשר להכפיל, לפחות, את השטח המעובד כיום. חיסום נחלים ואיצור מים עיי סכרים, קידוח בארות עמוקים והכנסת כמה שיפורים בדרכי החקלאות לא יהיו מן הדברים הקשים ביותר. בין השאר ממליצה המשלחת להביא דבורים למורת ערב. אמנם יש דבורי-דבש בחינאו, אך כנ"ד אינן כלל, ועל כן אך מעטים העצים הנושאים פריים כיאות מבין עצי התאנה, הרימון, האגוז, הלימון, האפרסק והשקד

אשר שם. נטיעת יערות אינה זרה בערב. נוטעים עצי אשל למנן מפני נבעות-החול הנעות ושיטת-מחזור לאיזורי המרעה לנמלים קיימת מומן. דומני, אצלנו אין יודעים על כך הרבה. נזכר אני בסידרת „מכתבים לעורך“ שקראתי לפני שנים אחדות ב„פיימס“ – שבאה, חושבני, בעקבות תיאורו של ג'רניס-ביי* על סיני. – על הנק שהעצים נורמות לאדמה ועל הפקרותם של ערביי סיני, המקצצים את העצים כליל, סמוך לשרשיהם. אף סיר ארגולד וילסון** המנות, במכתבו, שסיים את הפרשה היא, הגיע למסקנה כי אין תקוה למרעה במדינות ערב כל עוד ערבי העמים קובעים את רמתן החקלאית. ולא כן במרכז ערב. מעטות שם העצים, ותמיד משאירים ברזכה שדות מרעה („חימאת“), שמחליפים אותם מדי שנה. נדיעת עץ נענשת קשות. כתוצאה מכך, וכן בשל הנשם הרב יותר, טוב המרעה בנגד בהרבה מאשר בשטחים שמצפון לנבולותיה. תושבי מרכז ערב המציאו שיטה משלהם כיצד לשמור על אדמת המדבר שתהא טובה למרעה בהמותיהם, ושיטה זו היא עתה דבר שבמסורת.

תכניות השקאה; בדומה לזו שכבר מבצעים אותן באל-חארני, כ-70 קילומטר מדרום-מזרח לריאד, אפשר לבצען גם באל-חפוף, בלילה ובנגיראן וכיו. בחארני נמצאות כמה בריכות מים נרחבות, בכורות של אבן-סיד, ומכונות-דיוול של קרוסלי שואבות את המים ומשקות כמה אלפים אקרים*** של קרקע, אשר רק לפני שנים מועטות היו מדבר שממה. אפשר להכניס שיפורים ניכרים לא רק על ידי פיתוח מקורות מים חדשים כאלה, אלא אף על ידי שמירה על המקורות הישנים, המחכזבים לפעמים בהעדר סידורים פשוטים, כגון ציוד ראשי-המעיינות במיכלי-מים ובשסתומים, או סכרים מוגפים ותעלות ביוטון. אין צורך לכך במכונות הרבה, אך מובן שאי אפשר להקציב כיום מקום בספינות לדברים שאינם קשורים במאמץ המלחמתי במישורין. בטרים אשלים פרק זה, עלי לציין כי יצוא שער-הנמל והצמר הוא סחר הניתן לשיפור ולהרחבה. צריך לשער כי פיתוח החקלאות יהיה, ניכר מאוד בזמן קצר באופן יחסי. סבורני, כי בקרוב תהיה שם גם אספקה טובה יותר של ירקות ופירות, ואין סיבה לכך, שלא תהא המדינה מספקת את צרכיה כמעט בכל ענפי-המוון, אפילו בחיטה ובאורז. במה דברים אמורים, אם תנתן לה עזרה מרתיקה-ראות מן הסוג הנכון.

* מיג'ור ג'רויס, מי שהיה מושל סיני; לקוראי „מערכות“ זכורה ודאי התמצית של מספר ספרים מספרו על מיק-סחה ועבר-הירדן, אשר עובדה ע"י ד"ר ש. הראלי ונתפרסמה ב„מערכות“, חוב' ט"ז (ג'רויס-ביי על מיק-סחה, ד"ר ש. אלי-הר). – המער.

** לויט-קול. סיר ארגולד וילסון; שירת בתפקידים פוליטיים במספר הפרסי ובעיראק, כומן מלחמת-העולם הראשונה ואחריה; היה אחר כך חבר בית-הנבחרים (שמרני) ובלט בהתנגדותו לציונות. גאם את אחד הנאומים רוויי-השלילה ביותר ששמעו בבית-הנבחרים הנוכחי בעניני הציונות והישוב בארץ-ישראל; בפרוץ המלחמה הנוכחית התגרב, על אף גילו (היה כבן 55-60), כמתחזן-אייר בחיל-האוויר-המלכותי; אבד עם אחד המפציצים הבריטיים אשר לא חזרו מעל לדונקרק. – המער.

*** אקר – קצת יותר מ-4 דונם. – המער.

המלך, שהיה קודם אישצבא, אחרי כן שליט דתי, מתענין עתה מאוד בהתפתחותה הפנימית של המדינה ובכלכלתה, והוא מצא באמריקאים עוזרים נאמנים. ענין נוסף לתיכונן הערבי הלאומי אפשר למצוא בניצול הדיין ביסרופ ובמפרץ הפרסי. שני הימים, ביחוד האחרון, שורצים ממש דנים. מקור עצום ומצויין זה של מזון עוד איננו מנוצל כמעט. צר לי על המוני דנים עסיסיים אלה המרחיקים נדוד סביב המפרץ הפרסי, ואין דיין לדונם, בו בזמן שאלפי אנשים בארצות הקרובות מתקשים למצוא מזון וול ומספיק.

יתכן, כי אין למנות בין הפעולות שבעתיד את הארכיאולוגיה, ואף על פי כן אפשר שהממשלה הסעודית תרשה ביום מן הימים למשלחת ארכיאולוגית לחקור את המדינה, ביחוד עתה כששורר בה בשחון; ואם משלחת כזאת תסע לשם, הרי שהאיוורים בהם תפעל יהיו, הנני מתאר לעצמי, בראש וראשונה נניראן שבדרום ואולי חנינאו הצפונית. בדרום אפשר ודאי לגלות הרבה דברים בעלי ערך על ממלכות בני-שבא, בני-מעין ובני-חמיר, שאין לנו עוד ידיעות רבות עליהן. מומן לזמן מוצאים הערבים מציאות שונות, ומשהו מן הארכיאולוגיה ודאי שהסתנן באדמת ערב. מה תהא השפעת כל הדברים האלה על התושבים? אם נקבל את ההנחה כי הכל יתנהל לפי הקיום שמנתי, יש לחכות לשינויים ידועים; למשל, הופתעתי למראה השינוי הגופני שחל בבן-יג'י ששבד במשך חדשים אחדים בריצפוח בשדות הנפט. הם אולי בני הנזע החסון ביותר בעולם, אך מזונם דל ובאורח-חיהם הרניל אין הזרמנות לאימוץ שריריהם. אך כאשר הם עובדים ומפתחים שריריהם, ונוסף על כך אוכלים כהלכה, יש לדבר תוצאה מדהימה ממש. כאשר ראיתי לראשונה אנשים אלה, שאלתי לאיזה נזע משתייכים הם. הם לא היו דומים לערבים שהכרתי. עתה, הארו לעצמכם, מה תהא ההתפתחות במשך דור, אם היא בולטת כל כך במשך שנה אחת. יש להם חן טבעי וקיפות-קומה; ועוד סגולה אופיינית משלהם — חושי-הבחינה. דומה, יותר מעם אחר הם רואים מה מועיל להם באמת, ועל מה הם יכולים לנתר. לא נקל אפשר להטעותם עיי החידוש או המזור שבכל דבר. דוגמה נאה לכך — תחנות האלחוש שקמו בערב במהירות ובהקדם. לידי אן קְלִיט מצאה רשת טלפונים פנימית בארמון תאיל עוד ב-1880 — והיא עצמה לא ראתה עד אז טלפון בשום מקום אחר.

אנחנו נוטים עתה לחשוש להשפעת האינדוסטריאליזציה שלנו על מדינות ורות, ואנו מזכירים כרגיל את הציביליזציה שלנו, בחיך-מה של ביטול; עיי כך אנו באים להוכיח, כי התרבות שלנו לא תמיד מביאה ברכה לזרים. איני סובר שעלינו לחשוש ביותר לגבי ערביהסעודית. הם יקחו לעצמם את הטוב להם, ויסקלו ידם מן השאר. אני סובר אפילו, כי אפשר ויפוא, חילוף היוצרות, ומגע קרוב מצדם עם העולם המערבי יהיה דוקא לתועלתו של המערב. הערבים שמרו בשבילנו על כמה דברים בעלי ערך כאשר ימי הביניים ירדו ובאו על אירופה, כגון תרגומים ערביים של הספרות היג'נית, כשם שאותם כתבים לא עניינו כל עיקר את הכרוניים שנלחמו זה בזה באירופה, כך קשה לנו להכיר בערכם של דברים שהם אולי פחות

ניתנים להמחשה מאשר אפילו כתיביר עתיקים. כנון: היחסים בין אדם לחברו אצל הערבים, אותה מזינה מורה של מעשיות קשה כחלמיש מצד אחד ואהוה והכנסת אורחים, שאין משלה באירופה - מאידך.

לא במקרה נולדו שלוש הדתות, שתוכנן כתוכן דתנו, במזרח התיכון. רחוק אני מכל נסיון להכניס את ראשי בענין כה עמוק וקשה, אך בנכרי על ערב, שכמעט לא נשתתה מאז ימי התנ"ך, ועל עתידה, איני יכול שלא לנגוע בו כלל. אולי עוד ימצא בערב העתיקה - ברוחה של ערב - משהו השוה בערכו, או אפילו עולה, על ערך הנפס, הזהב והתגליות הארכיאולוגיות.

הערות-הפתיחה של היו"ר, הרון וינטרסון*:

כמעט שאין צורך להרבות דברים על אורחנו הנכבד בפני קהל יודעי-דבר כזה. אולי תרשוני רק להזכיר לכם, כי קולונל דה-נורי נסע לריאד לראשונה בקיץ 1935, ואחרי כן הלך שוב לשם עם סיר אַנְדְרֵיוֹ נְיָאן, צירנו בנדה או, כאשר הוטל על סיר אנדריו למסור למלך אבן-סעוד את אות הצלב הגדול של מסדר-המרחץ בשם המלך נורג' החמישי.

עם פרוץ המלחמה נשלח לויט-קול, דה-נורי, ששהה בינתיים כמה שנים בחלקים אחרים של הציהאי ערב, שוב לריאד, לחצר המלכות של איבן-סעוד. הצירות הבריטית נמצאת בנדה, ובימות מלחמה, כאשר רצוי מנע קרוב יותר, חשבו כי מרוחקת היא יתר על המדה. לקול, דה-נורי הוענקה דרגת מזכיר ראשון של הצירות. בחורף הראשון למלחמה הוא שהה אצל אבן-סעוד, וכאשר המלך עלה לרגל, נלוו אליו עד האיזור הקדוש של מכה. אחיכ הועבר לצירות בטהרן, אבל בפרוץ המאורעות בעיראק נתמנה בתור "ממונה-על-הענינים" הבריטי באותה מדינה**. כאשר התפשטה זירת-המלחמה על סוריה, נקרא דה-נורי להקים את "חיל הפרשים הדרוזי". אחרי כן מונה קצין-מקשר במשרד מיניסטר-המדינה בקהיר, ומשם עלה בידו לנסוע שוב שלוש פעמים למדינתו של אבן-סעוד. לפני כמה שבועות חזר. תרשו לי, לאדם שהכיר במקצת, בצורה רשמית ובלתי רשמית, את עניני הציהאי ערב ב-25 השנים האחרונות, להעיר הערה קלה. כאשר יעלה באופק יום

* לורד וינטרסון ידוע לציבורנו מאז כהונתו כחבר בממשלה הבריטית ומטיפולו לעניני הערבים

בכלל. - המער.

** שלוש דרגות קיימות בשירות הדיפלומטי (להבדיל מן הקונסולרי!) לנציג ראשי של מדינה באחת מארצות-החוץ (הכל לפי חשיבותן של המדינה-המקנה ושל הארץ אליה נשלחים): הגבוהה שבהן - "שגריר" (Ambassador, Посол, Botschafter); השניה בדרגות - "ציר שלא-מן-הרגיל ומיניסטר מיוחד-כוח" (Envy Extraordinary and Minister Plenipotentiary); והשלישית הנמוכה ביותר - "ממונה על הענינים" (Gesandter, Посланник) - (Chargé d'Affaires, Geschäftsträger, Поверенный в делах) - אשר בה, לעמים קרובות, משתמשים גם לשם מינויים שהם זמניים ביסודם. - המער.